

Osamu Dazai

Güneş Batarken

Türkçesi: Hüseyin Can Erkin

Roman

1.

Sabah mutfakta çorbasından bir kaşık alan annem, "Aa!" diye hafif bir nida koyverdi.

"İçinden kıl mı çıktı?"

Çorbasına keyfini kaçırarak bir şey düştü sandım.

"Hayır."

Annem hiçbir şey olmamış gibi, kaşığındaki tek yudumcuk çorbayı ağzına döküp kayıtsız yüzünü yana çevirerek bakışlarını mutfak penceresinden, tüm tomurcukları patlamış dağ kirazlarına yöneltti, sonra yüzü yana dönük halde, bir yudumcuk çorbayı daha küçük dudaklarının arasına kaydırıldı. Yudumcuk nitelemesi annem söz konusuysa asla abartı değildir. Kadın dergileri gibi yerlerde çıkan yeme adabı benzeri yazılardan taban tabana farklı bir tarzı vardır.

Erkek kardeşim Naoci bir gün sake içerken, karşısında ablasının oturmasını umursamadan şöyle demişti:

"Unvan verilmiş diye soylularla aynı kefeye konmak gerekmez. Unvan sahibi olmayan doğuştan soylu aristokratlar da vardır. Üstelik bizim gibi, soyluluk bir yana, sefil tabakaya mensuplar da yok değil. Sözgelimi şu İvaşima (Naoci'nin kont unvanlı okul arkadaşı)... Öyleleri Şincuku kerhanelerinin muhabbet tellallarından daha sefil duruyorlar. Geçenlerde de şu Yanai (yine kardeşimin sınıf arkadaşı, bir vikontun ikinci oğlu) ağabeyinin nikâhına smokinle geldi, rezil herif. Ne diye smokin giymesi gereksin ki? O haydi neyse. Masada konuş-

ma sırası ona gelince, çıtkırıldım, tuhaf bir dil kullandı. Mide bulandırıcıydı. İnsanların suyuna gitmek, zarif olmaktan çok öte, sefilce bir ikiyüzlülüktür. Tokyo Üniversitesi'nin bulunduğu Hongo'da *elit pansiyon* tabelalarına sık sık rastlanır, ama oralarda kendini soylu sananların çoğu aslında *elit dilencilerdir*. Gerçek soylular İvaşima gibi aptalca böbürlenmezler. Bizim sülalede de tek gerçek soylu annemdir desem yeri. Özü sözü bir soylu. Kimse eline su dökemez."

Sözgelimi çorbayı içiş biçimi. Bize öğretilen, hafifçe tabağa eğilip kaşığı yan tutarak çorbayla doldurup, yine yanlamasına ağza götürmek gerektiği idi. Fakat annem çorbayı öyle içmez. Sol elinin parmaklarını masanın kenarına hafifçe dokundurur, vücudunu eğmez, başı dik durur, tabağa doğru dürüst bakmaksızın kaşığı yan tutarak çorbayı kaşıklar. Sonra, *kırlangıç gibi* zarif bir hareketle, kaşığı ağzıyla dikaçı yapacak şekilde kaldırır, çorbayı kaşığın ucundan boşaltarak dudaklarının arasından akıtır.

Sonra çevresine dalgın bakışlar saçarak, kaşığı sanki küçük bir kanat gibi kullanıp çorbasını tek damla dökmeden azar azar içer. Ne bir tabak tıkırtısı ne de höpürdetme sesi çıkar. Bu belki bilindik görgü kurallarına aykırı olsa da bence çok hoş, hakikaten soyluca bir tarz. Ayrıca, şu bir gerçek ki içecekleri ağza akıtarak içince ne tuhaf ki lezzeti artıyor. Fakat ben Naoci'nin tabiriyle *elit dilenci* sınıftan olduğum ve kaşığı annem gibi becerikli kullanamadığım için tabağa doğru eğilip çorbamı o sıkı sıkı kurallarına uygun biçimde içiyorum.

Annemin tarzı çorbayla da sınırlı kalmaz. Tüm yeme içme alışkanlıkları genelgeçer sofrada adabına aykırıdır. Yemekte et çıkınca hemen çatal bıçakla küçük parçalara ayırır, bıçağı bir kenara bırakır, sağ eline aldığı çatalı et parçalarına tek tek daldırıp keyifle yer. Aynı şekilde, yemekte tavuk budu mu var, biz tabak tıkırtısı çıkarmadan eti kemikten ayırmaya uğraşırken, annem çok doğal hareketlerle budu parmak uçlarıyla ya-

kalayıp eti dişleriyle kemikten sıyrarak yer. Böylesine yabani bir hareket bile anneme, şirinlik bir yana, erotik bir hava katar. Yalnızca tavuk budunu değil, öğlen yemeklerinde sebzeli jambon veya sosisi de arada sırada parmak uçlarıyla tutarak yediği olur.

“*O-musubi** neden lezzetlidir bilir misin? İnsanlar parmaklarıyla yoğurarak yaparlar da ondan,” demişti bir seferinde.

Aslında, elle yersem daha lezzetli olabilir diye de düşünüyorum ama benim gibi bir elit dilencinin, annesini beceriksizce taklit etmesi durumunda gerçek bir dilenci intibayı uyandıracığından endişelenerek kendimi tutuyorum.

Kardeşim Naoci bile annemle kimsenin boy ölçüşemeyeceğini söylüyor. Ben de annemi taklit etmenin güçlüğü karşısında umutsuzluğa kapılıyorum.

Nişikata semtindeki evimizin arka bahçesinde, sonbahara girerken berrak bir mehtaplı gecede gölet kıyısındaki kameriyede oturmuş gökyüzünü izlerken, tilkinin gelin gitmesiyle farenin gelin gidişinde çeyiz hazırlığı ne ölçüde farklı olabilir diye konuşup gülüşüyorduk. O sırada annem aniden kalkıp kameriyenin yanındaki taflanların arasına daldı. Sonra beyaz taflanlar arasından çiçeklerden de beyaz yüzünü çıkarıp hafifçe gülerek, “Kazuko! Tahmin et bakalım ne yapıyorum?” dedi.

“Çiçek mi topluyorsun?” diye yanıtladım.

Hafif bir kahkaha koyvererek, “Çiş,” dedi.

Neredeyse hiç çömelmemiş olmasına şaşırmıştım, ama asla taklit edemeyeceğim bir şirinliği vardı.

Sabahki çorba konusundan bir hayli uzaklaştım, ama geçenlerde okuduğum bir kitapta Fransa’da Louise hanedanı döneminde soylu kadınların sarayın bahçelerinde veya koridorların kuytu köşelerinde pervasızca çişlerini yaptıklarını öğ-

* (Jap.) *O-musubi*: *O-nigiri* de denir. Yağsız pirinç lapası çoğunlukla deniz ürünleriyle tatlandırılır, yuvarlak veya üçgen şekil verilir, kurutulmuş yosuna sarılır. (ç.n.)

renince, o aldırmaçlıklarını gerçekten şirin bulmuş, annemin de o tür soyluların sonuncusu olduğunu düşünmüştüm.

Neyse. Annem sabah çorbasından bir kaşık alıp hafif bir nida koyvermiş, “Kıl mı çıktı?” diye sorunca da “Hayır,” diye yanıtlamıştı.

“Çok mu tuzlu olmuş?”

Sabahki çorbanın kıvamı, geçenlerde Amerikalıların dağıttığı konserve bezelyeyi kullandığım için koyuydu. Fakat aslında aşçılığımıza güvenmediğimden, annem “Hayır,” deyince telaşla tuz oranını sormuştum.

“Çok güzel yapmışsın.”

Annem bunu söylerken ciddiydi, sonra çorbasını bitirip yosuna sarılı *o-musubisini* eliyle yedi.

Küçüklüğümden beri sabahları iştahsızımdır. On yaşlarındayken, açlık hissetmediğimden kahvaltıyı çoğu zaman çorbayla geçiştirmeye çalışırdım. Ancak yemek önemli bir ödevdi. *O-musubiyi* tabağıma koyar, yemek çubuklarını saplayıp parçalardım. Sonra bir parçasını çubuklarla yakalayıp, annemin çorba içerken kaşığını tuttuğu gibi, çubukları ağızımla dikaça yapacak hale getirir, sanki bir kuşun yemini gagalaması gibi ağızıma atıp istemeye istemeye çiğnerdim. O arada annem yemeğini tamamen bitirmiş olur, usulca kalkar, sabah güneşinin vurduğu duvara sırtını verir, bir süre yemek yiyişimi izlerdi.

Bir gün, “Kazuko, sen daha tam olmamışsın. Kahvaltı en iştahlı yemen gereken öğün,” dedi.

“Peki ya senin iştahın açık oluyor mu?”

“Elbette. Ben hasta değilim ki.”

“Ben de değilim.”

“Olmaz öyle,” dedi annem, çaresizce gülüp başını iki yana sallayarak.